

Hvilke argumenter gis for og imot å servere svinekjøtt i en flerkulturell barnehage?

Hvordan håndterer barnehageansatte et etisk dilemma når ulike matkulturer møtes i barnehagen

Emma Marie Opland

Kandidatnummer: 528

Bacheloroppgave

BMBAC3900

Trondheim, april, 2021

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning.....	4
1.1 Begrunnelse for valg av tema.....	4
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	5
2.0 Teori.....	6
2.1 Flerkulturelt mangfold.....	6
2.2 Synliggjøring av mangfold.....	7
2.3 Mat og religion i barnehagen.....	7
2.4 Etikk.....	8
3.0 Metode.....	10
3.1 Valg av metode.....	10
3.2 Datainnsamling.....	10
3.3 Utvalg av informanter.....	11
3.4 Beskrivelse av gjennomføring.....	11
3.5 Analysearbeid.....	13
3.6 Metodekritikk.....	13
3.7 Etske retningslinjer.....	14
4.0 Presentasjon av funn.....	15
4.1 Presentasjon av funn fra BA1 og BA4.....	15
4.1.1 Synliggjøring av mangfold.....	15
4.1.2 Argumenter for å beholde svinekjøtt i barnehagen.....	16
4.2 Presentasjon av funn fra BA2 og BA3.....	17
4.2.1 Synliggjøring av mangfold.....	17
4.2.2 Argumenter for å ta bort svinekjøtt fra barnehagen.....	17
5.0 Analyse og Drøfting.....	19
5.1 Synliggjøring av mangfold.....	19
5.2 Argumenter for å ta bort svinekjøtt fra barnehagen.....	19
5.2.1 Annerledeshet.....	19
5.2.2 Ønsker å gjøre barn mer like.....	21
5.2.3 Svikt av barnehager.....	22
5.2.4 Flerkulturelle ansatt.....	23
5.2.5 Svinekjøtt er ikke en stor del av barnehagens kosthold.....	24
5.3 Argumenter for å beholde svinekjøtt i barnehagen.....	24
5.3.1 Personalet skal synliggjøre mangfold.....	24
5.3.2 Sjokk i møte med samfunnet.....	25
5.3.3 Samtaler om likheter og forskjeller.....	26

5.3.4 Personalets kompetanse.....	27
5.3.5 Rammeplan.....	28
6.0 Konklusjon	29
7.0 Referanseliste	31
8.0 Vedlegg	33
8.1 Intervjuguide	33
8.2 Samtykkeskjema.....	34

1.0 Innledning

Denne bacheloroppgaven har et fokus over hvordan barnehageansatte håndterer et etisk dilemma knyttet til matsituasjon i en flerkulturell barnehage. Det kulturelle mangfoldet i Norge har vokst seg stort og vi lever nå i et samfunn med mennesker som representerer forskjellige religioner, kulturer og språk. Gjennom å arbeide med denne oppgaven har jeg et ønske om å få større innsikt i tematikken og hvordan dilemmaet jobbes med på ulike måter.

1.1 Begrunnelse for valg av tema

Fra starten av utdanningsløpet mitt har flerkulturell forståelse vært det som har blitt en stor interesse for meg, noe som har gjort at valg av tema til bacheloroppgave falt på kulturelt mangfold. Som barnehagelærer skal vi sikre at alle barn opplever å bli elsket og anerkjent for å være seg selv.

Vi lever i et flerkulturelt samfunn hvor vi møter et stort mangfold av kulturer, religioner, språk og verdier. Gjennom *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2017)* er barnehagens ansatte forpliktet til å synliggjøre det kulturelle og religiøse mangfoldet i samfunnet. «Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9). Dette sitatet setter et krav til barnehageansatte om å synliggjøre religioner og livssyn, og bruke mangfoldet som en ressurs i hverdagen.

Rammeplanen (2017) forklarer at man skal arbeide pedagogisk med både mat, samt fremme kulturelt mangfold. I forbindelse med mat skriver rammeplan at «Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). Men i forlengelse av rammeplans sitater er det lite som knytter synliggjøring og mat opp mot hverandre. Likevel ser vi at Helse- og omsorgsdepartementet (2017) skriver at mat og måltider er med på å knytte menneskelige bånd, samt kan føre til økt forståelse og kunnskap om andres kultur. Med dette kan måltidsituasjonen føre til bredere kunnskap og respekt for ulikheter og kulturer. (Helse- og omsorgsdepartementet, 2017).

Gjennom praksiserfaringer har jeg erfart barnehager som har vært flinke til å synliggjøre mangfold, og barnehager som har vært mindre flinke til å synliggjøre mangfold. Dette har ført til at jeg ønsker å se nærmere på synliggjøring av mangfold, og særlig i en matsituasjon hvor ulike matkulturer møtes. Utover dette har jeg fått inntrykk av at barnehagens pedagogiske

tilnærming av kulturelt mangfold, gjenspeiles av ansattes kunnskap om det flerkulturelle i samfunnet.

I forlengelse av dette vil synliggjøring av mangfold være en sterk rød tråd gjennom bacheloroppgaven min. Synliggjøring og normalisering av mangfold mener jeg er noe av det viktigste vi som barnehagelærere og profesjonsutøvere skal arbeide pedagogisk med i hverdagen, og er dermed en stor grunn for at jeg har valgt en oppgave med et slikt tema.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Temaet for oppgaven er som nevnt noe jeg interesserer meg sterkt for og noe jeg ønsker å vektlegge som barnehagelærer. Jeg ønsket en problemstilling som handler om flerkulturelt mangfold, samtidig som jeg ønsket at det skulle være et etisk dilemma. Å velge en problemstilling gikk raskt med hjelp av gode lærere. Jeg tenker også at dette etiske spørsmålet er utrolig relevant for dagen samfunn. Til tross for temaets relevans er det ikke skrevet betydelig mye om. Dette har ført til at jeg ønsker å utforske og undersøke temaet. Med min problemstilling får jeg muligheten til å høre hvordan barnehagesamsatte jobber med problemstillingen i barnehager i dag.

Min problemstilling er følgende:

«Hvilke argumenter gis for og imot å servere svinekjøtt i en flerkulturell barnehage?»

Hensikten for valg av problemstilling var for å danne meg et bredere innblikk i hvordan barnehageansatte håndterer dette dilemmaet i en flerkulturell barnehage, samt hvordan de jobber med eller uten svinekjøtt i en matsituasjon.

2.0 Teori

2.1 Flerkulturelt mangfold

Ordet mangfold er inspirert av det engelske ordet *diversity*. Dette engelske begrepet omhandler ulikhet, forskjellighet, heterogenitet og foranderlighet. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2013, s. 26). Når kultur blir satt sammen med dette får vi kulturelt mangfold. Et stort mangfold gjenspeiler samfunnet vi lever i og er dermed utrolig relevant for barnehager. Å være et flerkulturelt samfunn innebærer at vår befolkning i Norge består av mennesker med forskjellige religiøse, kulturelle og språklige bakgrunner. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 9).

Som barnehageansatt skal vi bidra til at alle barn får likeverdige muligheter til utvikling, læring og mestring i barnehagen. Med dette er det hensiktsmessig med ansatte som konsekvent tilegner seg kunnskap om mangfoldet som møtes i barnehagen og samfunnet. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 10). Sett i dette perspektivet formulerer *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* at «Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9). Rammeplan forteller at vi skal synliggjøre og verdsette mangfold, men slik har det ikke alltid vært.

I en *problemorientert* praksis har det norske hatt en oppfatning som det *normale*, mens det flerkulturelle og det *ikke-norske* har blitt sett på som mer problematisk å utføre i praksis. Dette kommer fra hvordan barnehager tidligere tok utgangspunkt i en monokulturell pedagogisk teori og praksis som vektlegger det norske. Dette ble bygd på en tid da barna i barnehagen var en mer homogen gruppe knyttet til kultur, religion og språk. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 64-66). Med mer kunnskap og lovfestinger i rammeplan skal barnehagene ikke lenger se på det flerkulturelle mangfoldet som problematisk. I en *ressursorientert* tilnærming, skal det kulturelle og språklige mangfoldet i stedet være en integrert del av innholdet og pedagogikken i barnehagen. (s. 67). Med dette blir det kulturelle mangfoldet til en ressurs for læringssituasjonen i barnehagen og vil åpne for flere gode samtaler med barna om forskjellighet, samt gi dem et større bilde av det.

I denne teksten settes søkelyset mot det kulturelle og religiøse mangfoldet vi møter i barnehagen. De forskjellige kulturene og religionene har ulike mattradisjoner som vil møtes i barnehagen og være med på å synliggjøre mangfoldet.

2.2 Synliggjøring av mangfold

Rammeplan skriver at personalet i barnehagen skal «synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 48).

Ulikheter skal synliggjøres i barnehagens pedagogikk, med dette menes det at mangfoldet skal leve i det daglige.

For oss mennesker er det viktig å oppleve identitetsbekreftelse, gjennom å gjenspeile mangfoldet knyttet til språk, kultur og religion kan barna oppleve dette i barnehage og kjenne på en gjenkjennelse og trygge rammer. For å oppleve identitetsbekreftelse må barnehagen synliggjøre mangfoldet gjennom hverdagen. Gjennom en synliggjøring som blir normalisert ved at det skjer til enhver tid, vil barna utvikle respekt for det som er forskjellig, samt føle seg anerkjent selv. (Gjervan, 2006, s. 29)

Synliggjøring og normaliseringen handler om å bruke mangfoldet som en ressurs i hverdagen, og ikke bare som eksotiske innslag noen ganger i året. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2013, s. 147). Med eksotifisering menes at høytider kun blir brukt som feiringer hvor barna for eksempel danser til en bestemt type musikk med klesdrakter knyttet til den eventuelle kulturen som brukes under feiringen. Synliggjøring handler om å gjøre barna kjent med kulturen og ikke generaliserte forestillinger av kulturen. Hvis slike innslag kommer en gang i året, framfor å være til stede i hverdagen, kan det føre til at barna føler ubehag og lyskastere vendt mot seg. (s. 147).

2.3 Mat og religion i barnehagen

Mat og måltider er en stor del av barnehagehverdagen og en situasjon som skjer flere ganger i løpet av dagen i barnehagen. Mat og måltider knyttes til ernæring, pedagogisk arbeid og gode samtaler. Mat er blitt synliggjort i rammeplanen hvor det legges opp til at barna skal få sunne måltidsvaner, samt innblikk i produksjon av mat. Gjennom å gjøre barna kjent med matvaner fra ulike land og kulturer er vi med på å vise respekt for barnas og foreldrenes religion og kultur. (Helsedirektoratet, 2016). I flerkulturelle og flerreligiøse barnehager vil det være hensiktsmessig med god kunnskap om hvordan vi på best mulig måte kan tilrettelegge for alle barna på tvers av religioner. Det skal tase hensyn til barn som ikke kan spise enkelte matvarer av religiøse årsaker.

De fleste samfunn har ulike mattabuer, og for muslimer og jøder er forbudet mot svin et slikt mattabu. Svineforbudet kommer av religiøse årsaker, da dette offisielt er et forbud fra Gud.

Flere av mosebøkene begrunner forbudet med at grisen er urein. Også Koranen definerer svinet som forbudt å spise med begrunnelse i urenheter. (Eriksen & Sajjad, 2020, s. 267)

Thorsen og Winje (2017) skriver at i forbindelse med religiøse plikter rundt svinekjøtt, må barnehagen tilrettelegge for barn på dette feltet. Som profesjonell barnehagelærer skal man ha kunnskap om lovverket og respektere foreldres religionsfrihet og rettigheter. (Thoresen og Winje, 2017, s. 177).

2.4 Etikk

For å drøfte denne bacheloroppgaven skal jeg løse problemstillingen gjennom pliktetikken, konsekvensetikken, og nærhetsetikken. Disse tre modellene tar vare på viktige sider ved etikken, de konkurrerer ikke mot hverandre, men utfyller hverandre. De etiske modellene skal dermed brukes sammen med en verdi. (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2017, s. 60)

Pliktetikken handler om at handlinger skal være i samsvar med plikter og regler. (Andreassen og Olsen, 2014, s. 50). Det var den tyske moralfilosofien Immanuel Kant som ble betraktet som den største representanten for pliktetikken. Kant forklarte at en handling er moralsk riktig hvis den kan plasseres innenfor en handlingsnorm som er utdypet i en allmenn lov. For pliktetikere har en handling som er utført etter loven en etisk kvalitet i seg – uavhengig om konsekvensene av handlingen er god eller ikke. Å følge samfunnets plikter og regler blir anerkjent som en positiv handlemåte. (Tholin, 2015, s. 111). Som barnehagelærere er det *rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (2017)* og *barnehageloven* som formulerer våre plikter som profesjonsutøvere.

Konsekvensetikken bedømmer om handlingens konsekvens var moralsk eller umoralsk. Etter en handling eller mangel på handling, vil det alltid komme en konsekvens. I konsekvensetikken bedømmes handlingens etiske kvalitet ut fra hvordan handlingens *konsekvenser* er. (Olsholt & Schjelderup, 2014, s. 124). Konsekvensetikken forteller oss at vi skal utføre den handlingen som forårsaker minst skade. Denne etiske modellen må brukes sammen med en verdilære for at konsekvensen skal kunne vurderes som god eller dårlig. I barnehagesammenheng jobber man ofte mot *barnets beste*, konsekvenser blir dermed vurdert ut fra om det oppnår barnets beste eller ikke. (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2017, s. 60) En barnehageansatt tar et stort antall valg i løpet av en dag, og analyserer da fortløpende konsekvensene som kan forekomme. (Tholin, 2015, s. 114-115).

Nærhetsetikken fokuserer på forholdet mellom min neste og meg. «Det etiske ansvar oppstår i møtet mellom et jeg og et du, i møtet med Den Andres Ansikt» (Eidhamar & Salvesen, 2017,

s. 51). Den danske filosofen Knud E. Løgstrup (1905-1981) skrev boken *Den etiske fordring* i 1956. Her skriver han om et kall til å være god mot og handle rett mot andre medmennesker som ligger i oss mennesker. Dette kallet har Løgstrup kalt for «den etisk fordring», som er et kall til den moralske handlingen. Hans tenkning om den etiske fordring stammer også fra det jødisk-kristne nestekjærlighetsbudet: «Du skal elske din neste som deg selv». Han mener at dette budet er universelt, uavhengig av menneskers religion og lyssyn, og at det finns i alle kulturer. Den etiske fordring er med andre ord universell. Den følger menneskelivene og vil være til stede hvor mennesker lever. (s. 51-52).

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

Jeg har valgt å benytte meg av en kvalitativ metode i form av intervju for å få svar på hva pedagoger tenker om problemstillingen. Dalland forklarer at den kvalitative metoden tar sikte på å fange opp enkeltes opplevelser, tanker, ideer og meninger som ikke kan festes med tall eller målinger (Dalland, 2020, s. 54). Dette valget ble tatt med utgangspunkt i at jeg ønsket å få svar på hva enkeltpersoner tenkte om problemstillingen, samt hvilke tanker de hadde rundt tema. Kvale og Brinkmann (2015) omtaler intervju som en samtale mellom to parter som vil være spennende og berikende (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 156-157). Dilemmaet om svinekjøtt i barnehagen kan man snakke fram og tilbake om og argumentere for det ene og det andre, derfor gjennom å bruke en-til-en-intervju får jeg et innblikk i pedagogens personlige syn, verdier og tanker for både å beholde og fjerne svinekjøtt fra barnehagen. Jeg valgte intervju for å høre hvordan pedagogene som enkeltpersoner ønsker å forholde seg til dilemmaet, og ikke om barnehage serverer det eller ikke.

Knyttet til min problemstilling var det hensiktsmessig å bruke intervju som metode for å innsamle argumenter fra dem som allerede er ute i barnehagene. For å kunne svare på problemstillingen, trengte jeg argumenter både for og imot svinekjøtt i barnehage. Dette førte til at det var nyttig å intervjuer pedagoger som både har et ønske om å beholde svinekjøtt i barnehagen, samt pedagoger som ønsker svinekjøtt fjernet fra barnehagen.

Under drøftingen vil jeg også ta i bruk pliktetikken, konsekvensetikken og nærhetsetikken for å drøfte informantenes argumenter. Oppgaven blir derfor også en etisk analyse, men hovedfokuset ligger på intervjuene. Bacheloroppgaven min baserer seg på et etisk dilemma om svinekjøtt eller ikke i barnehagen. Som et hjelpemiddel for å drøfte informantenes argumenter, tar jeg i bruk etikken som verktøy for å avgjøre hvilken handling som er mest moralsk eller umoralsk, samt om handlingen er barnets beste.

3.2 Datainnsamling

Å intervjuer krever god forberedelse. Jeg brukte en del tid på å ferdigstille intervjuguiden da jeg ønsket gode spørsmål som var åpne for at informanten kunne utdype og forklare bredt. Det fins ulike typer intervjuformer. Intervjuene jeg gjennomførte går under *det semistrukturerte intervjuet*. Med dette menes at jeg på forhånd av intervjuene hadde utformet en intervjuguide med spørsmål jeg ønsket personlige svar på, den gode samtalen kom i fokus

noe som førte til at spørsmålene ikke ble fulgt slavisk (Bergsland & Jæger, 2014, s.71).

Underveis i intervjuene kom jeg med oppfølgingsspørsmål som var relevante.

Under intervjuene valgte jeg å skrive underveis som pedagogene snakket. Jeg brukte ikke båndopptaker og gjorde dermed informantene på forhånd bevisste over at jeg trengte noen ekstra sekunder for å notere ned det som ble sagt fortløpende. Informantene viste forståelse for dette og ba meg si ifra om de snakket for fort. Dersom jeg var usikker på noe som ble sakt stanset jeg dem for å forsikre meg om at jeg noterte ned riktig. I etterkant av intervjuene ble notatene med informasjonen fra informantene renskrevet for å få et bredere innsamlingsdata å se tilbake på under bachelorskrivingen.

På forhånd av intervjuene ble jeg tipset av veilederne mine ved DMMH om informanter jeg kunne kontakte som ville være relevant for meg og oppgavens problemstilling. Dette gjorde det enkelt for meg å kontakte barnehager og personer som jeg på forhånd visste hadde tanker rundt temaet.

3.3 Utvalg av informanter

Hvem man velger å intervju avhenger av hvilken informasjon man ønsker å innhente. Jeg ønsket å intervju barnehageansatte for å få tanker til personer med relevant fagutdanning for barnehageyrket. Disse sitter med både god kunnskap og erfaring til å kunne besvare spørsmålene mine. Et slikt valg kalles et *strategisk valg*. (Dalland, 2020, s. 79). Med hjelp fra veiledere fikk jeg også informanter som hadde gode utgangspunkt for å besvare problemstillingen min. Jeg valgte å intervju fire personer som alle jobbet i forskjellige barnehager i samme kommune. Jeg valgte fire for å få både gode og flere argumenter til spørsmålene mine. For å få gode argumenter både for og imot ønsket jeg å ha likevekt mellom hvem som ønsket å beholde svinekjøtt i barnehagen og hvem som ønsket å fjerne svinekjøtt i barnehagen. Informantene til intervjuet mitt var både menn og kvinner med et stort sprang i både alder og erfaring. Personene blir anonymisert og jeg vil dermed referere dem med forkortelsen av barnehageansatt; BA1, BA2, BA3 og BA4.

3.4 Beskrivelse av gjennomføring

Et hensiktsmessig intervju er avhengig av at personen som intervjuer er godt forberedt. Med dette er det viktig å på forhånd vite hva du ønsker å oppnå med intervjuet. Jeg må på forhånd være forberedt på å stille spørsmål samtidig som jeg driver intervjuet framover. Med dette er det viktig at jeg raskt kan vurdere når det er viktig å gå i dybden og hvor jeg kan komme med

oppfølgingsspørsmål, hvis jeg trenger mer omfattende informasjon. For å være i stand til dette under intervjuet kreves det å være godt forberedt. (Thagaard, 2009, I Dalland, 2020, s. 82).

For meg var det viktig å stille godt forberedt til intervjuene slik at jeg ble sittende igjen med gode resultater. Jeg formulerte intervjuguiden i god tid slik at jeg kunde endre, eller legge til spørsmål med tiden før intervjuene skulle gjennomføres. Jeg utarbeidet en intervjuguide med ni store og åpne spørsmål slik at informantene kunne komme med gode og utvidende svar. Etterfulgt av disse spurte jeg også noen oppfølgingsspørsmål hvor jeg så at det var hensiktsmessig for mest mulig utfyllende informasjon.

Jeg valgte å ikke sende informantene mine intervjuguiden på forhånd. Begrunnelsen for dette valget var at jeg ikke ønsket at informantene skulle få mulighet til å planlegge svarene sine på forhånd. Jeg ønsket å samle inn ærlige svar og fryktet at svarene kunne blitt formulert mest «pedagogisk riktig» hvis informantene fikk spørsmålene på forhånd. I stedet for sendte jeg informantene mine et kort sammendrag av hva bacheloroppgaven min skulle handle om, samt problemstillingen. Men intervjuguiden med spørsmålene fikk de ikke.

Som student er jeg fleksibel og kunne dermed gjennomføre intervjuene etter informantenes arbeidsdag. De fikk dermed selv bestemme hvilken dag og tidspunkt som passet dem best. Under gjennomførelsen følte jeg en god flyt under alle fire intervjuene. Informantene viste interesse og engasjement for temaet og kunne komme med gode argumenter for uttalelsene sine. Selv om alle var engasjerte var det noen som engasjerte seg ekstra for temaet, noe som gjorde det utrolig spennende for meg å lytte og føre dialog videre. Som jeg nevnte tidligere var intervjuet et semistrukturerte intervju, da jeg på forhånd av intervjuene hadde utformet en intervjuguide med spørsmål jeg ønsket personlige svar på, men samtidig fokuserte på at det skulle være den gode dialogen som kom i fokus. Dette fører til at intervjuet ikke ble fulgt slavisk. (Bergsland & Jæger, 2014, s.71).

Kommunikasjon gjennom kroppsspråk er veldig dominerende for hvilke tanker vi utstråler. Det verbale språket utgjør kun 10% av kommunikasjonene, mimikk og intonasjon utgjør 20%, mens kroppsspråket utgjør hele 70% av kommunikasjonen vår. (Gotvassli, 2017, s. 87).

Gjennom både det verbale, men også kroppsspråket mitt betrygget jeg informantene om at jeg fulgte med på hva som ble sagt og viste at jeg var enig om jeg var det. Dalland kaster lys over viktigheten i å være engasjert og involvert i intervjuet gjennom å vise engasjement tankemessig og følelsesmessig. (Dalland, 2020, s. 78-79). Jeg var bevist på å betrygge informantene mine gjennom både kroppspråket og det verbale språket. Jeg sa meg enig i ting

som ble fortalt, smilte, nikket, holdte øyekontakt, og hjalp informantene mine om de slet med å få fram ord. Noen av intervjuene utviklet seg til å bli en god dialog om synliggjøring av religion og kultur.

I ettertid av intervjuene har jeg tenkt at jeg skulle ha avsluttet intervjuene ved å spørre om de ønsket å tilføye noe som en avslutning. Dette kunne åpnet for at de fikk sagt noe de hadde på hjertet for temaet, men som spørsmålene mine ikke dekte. Dette kunne vært med på å gi meg et enda bredere innhold til oppgaven.

3.5 Analysearbeid

Når intervjuene er gjennomført starter arbeidet med å analysere det innsamlede materialet. Analysen skal være en støtte til å finne ut av *hva* intervjuet forteller oss. Analysen krever arbeid, og en godt utført analyse vil åpne for ulike tolkninger (Dalland, 2020, s. 94) For å få en oversikt over innholdet i intervjuene startet jeg med å se på fellestrekkene til informantene. Flere av informantene brukte like begreper og havnet inn på samme temaer. Videre stilte jeg vekk informasjon som ikke var relevant for bacheloroppgaven min for å få en bedre oversikt over det viktige.

Videre kategoriserte jeg hvor mange som hadde sagt diverse utsagn og satte dette opp i flere bokser med temaets overskrift slik at jeg fikk en god oversikt. Når jeg analyserte intervjuet så jeg en fordel ved å ved å dele opp innholdet i mindre deler for å få med alle sidene ved det intervjupersonene hadde sagt. (Dalland, 2020, s. 94). Når jeg ble ferdig med analysene hadde jeg et godt utgangspunkt med informasjon og satte i gang tolkningsprosessen.

3.6 Metodekritikk

Knyttet til enhver metode vil det være noe man kan stille seg kritisk til. Dermed er det viktig å kunne reflektere over egen valgt metode og stille seg kritisk til egne innsamlingsstrategier (Bergsland & Jæger, 2014, s. 80). Jeg skal nå reflektere over min metodes *relabilitet* og *validitet*.

Begrepet *relabilitet* innebærer forskerens pålitelighet gjennom intervjuet og etterarbeidet, videre innebærer det om en annen forsker vil sitte igjen med samme resultat som meg hvis vedkommende hadde utført samme intervju. (Thagaard, 2018, s. 187-188). Dette handler altså om min troverdighet og pålitelighet som forsker. Hvordan jeg som forsker forholder meg til informantene under intervjuet kan ha påvirkningskraft på påliteligheten. Min deltakelse under intervjuet skulle være behagelig for mine informanter. Intervjuet skulle føles som en samtale og jeg poengterte til mine informanter at det er ingen gale eller rette svar, for å betrygge dem i

forkant. Jeg fortalte også om meg selv slik at informantene kunne føle på dette som en god samtale, framfor er eksamen. Jeg lyttet aktivt, brukte øyekontakt, smilte, nikket og var godt observant på informantenes kroppsspråk. Som Dalland påpeker, er dette viktige momenter for god kontakt mellom intervjuer og intervjuperson. (Dalland, 2020, s. 78). Jeg var bevisst på å stille åpne spørsmål, slik at ingen av spørsmålene la føringer for et spesifikt svar, da dette kan være med på å svekke troverdigheten.

Begrepet *validitet* knyttes til resultatene av forskningen og hvordan dataen tolkes (Thagaard, 2018, s. 189). I min bruk av kvalitativ metode intervju har jeg innsamlet data som er knyttet opp mot pedagogenes personlige tanker og meninger for eller imot, direkte fra informantene. Intervjuguiden min var utformet av spørsmål som ville gi tydelige svar på min problemstilling. Dette medfører at drøftingen og tolkningen vil ta utgangspunkt i informantenes argumenter for og imot da det er dette min problemstilling søker svar på. Mine holdninger vil også være til stede i drøftingen med relevant litteratur som bygger argumentene opp. Informantene hadde ikke fått innblikk i mine argumenter for og imot svinекjøtt i barnehage, noe som kunne ført til at informantene ga meg svar som de trodde jeg ønsket. Jeg opplevde at informantene følte på trygge rammer under intervjuet og ga meg ærlige og personlige svar knyttet til deres meninger knyttet til tema.

3.7 Ethiske retningslinjer

Knyttet til bacheloroppgaven hvor jeg har intervjuet personer er det viktig med etiske prinsipper, regler og retningslinjer for å evaluere hva som er rett eller galt før, under og etter intervjuene. Hvordan jeg gjennomfører et intervju og behandler personopplysninger er et viktig moment knyttet til forskningsetikk. (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83).

Informert samtykke handler om å være pliktig til å informere om «undersøkelsens overordnede mål, at deltakelsen i undersøkelsen er frivilling, og at personen kan trekke seg når som helst.» (Bergsland & Jæger, 2014, s. 83). Mine informanter ble tilsendt et samtykkeskjema i papirform hvor dette ble beskrevet og forklart tydelig, samt at jeg også forklarte dette muntlig under intervjuet. *Konfidensialitet* handler om å anonymisere informantenes identitet (Bergsland & Jæger, 2014, s. 84). Informantene ble informert om at deres personlige data ikke ble offentliggjort og at deres navn ble anonymisert og byttet ut med koder. Under intervjuet valgte jeg kun å notere selv og det ble derfor ikke brukt noe båndopptaker som kunne være gjenkjennbart, og dermed ikke behov for NSD-godkjenning.

4.0 Presentasjon av funn

Under intervjuene forklarete informantene hvordan deres matsituasjon foregikk i hverdagen. Her ble det forklart hva de serverer og ikke serverer, hvor ofte diverse matvarer serveres og lignende. Av mine fire informanter kom det fram at to av informantene arbeidet i barnehager som serverte svinekjøtt, mens de to andre informantene forklarte at deres barnehage ikke serverer svinekjøtt. Når jeg skal legge fram funnene mine kategoriserer jeg de som serverer svinekjøtt i barnehagen sammen (BA1 og BA4), og de som ikke serverer svinekjøtt i barnehagen sammen (BA2 og BA3). Under intervjuene fikk jeg et innsyn i informantenes syn og verdier knyttet til ulike temaet innenfor flerkulturelt mangfold. Når jeg begynte å analysere intervjuene så jeg raskt at informant BA1 og BA4 hadde mange likheter i verdisyn og tanker om temaet, de begrunnet og kom med mange like argumenter. Under intervjuene spurte jeg informantene om hvilke positive og negative konsekvenser som kan forekomme ved å beholde eller fjerne svinekjøtt i barnehagen. I hovedsak er det BA1 og BA4 som kommer med argumenter for å beholde svin, mens BA2 og BA 3 i hovedsak kommer med argumenter for å fjerne svin.

4.1 Presentasjon av funn fra BA1 og BA4

Både BA1 og BA2 forklarte tidlig i intervjuene at deres barnehager serverte svinekjøtt og hadde ingen tanker om å slutte med dette. Flere av begrunnelsene og argumentene for å servere svinekjøtt hadde informantene til felles og jeg velger derfor å sette disse to informantene sammen.

4.1.1 Synliggjøring av mangfold

BA1 forklarer at de synliggjør mangfoldet gjennom å inkludere barnas morsmål inn i alle prosjekter de arbeider med. Dette gjør de for at alle barna kan få en forståelse for prosjektet, at barna skal oppleve å bli inkludert, oppleve trygghet med at deres språk blir representert, samt gjøre de andre barna kjent med ulike språk. Videre forklarer BA1 at ved bursdagsfeiring får barna og foreldrene bestemme hvilken matrett som skal serveres. Da blir foreldrene oppfordret til å ta med noe som representerer barnas kultur for å synliggjøre og skape samtaler rundt matbordet om maten de spiser. BA1 ser på dette som en fin mulighet til å vise fram kulturen og skape en stolthet for barna rundt i vise fram maten. Knyttet til synliggjøring av religion forklarte BA1 at dette kunne de bli bedre på. Dette begrunnet informantene med at det kom av for lite kunnskap om andre religioner av ansatte. De har også opplevd at foreldre ikke vil være en byrde og krever dermed ikke noe markering i barnehagen.

BA4 forklarer at mangfoldet gjenspeiles i hverdagen gjennom å bruke og snakke om flaggene som er representert, sanger fra land som representerer barnas hjemland, bøker som gjenspeiler samfunnets mangfold. Informanten utdyper viktigheten av at alle barn kan identifisere seg med noe i barnehagen gjennom musikk, bøker, leker, dukker og lignende. Alfabetet har ofte en sentral plass på veggen i en barnehage og BA4 forteller at på deres avdeling henger alfabetet på alle språkene som er representert i barnegruppa. Utover dette inviterer de ofte foresatte inn på avdelingen for å lage mat fra deres land og kultur, dette gjør de både for at barna skal føle tilhørighet og vise fram sin mat til resten av barnegruppa, samt at også foresatte skal føle seg inkludert og ivaretatt. Som informant BA1, forklarer også BA4 at det er vanskeligere å synliggjøre religion. Her forklarer informanten at det er utfordrende å balansere mellom synliggjøring og forkynning av religion. Dette har resultert i at deres fokus ligger mer på å synliggjøre ulike kulturer.

4.1.2 Argumenter for å beholde svinekjøtt i barnehagen

Jeg spør om informant BA1 kan se noen positive konsekvenser ved å fjerne svinekjøtt fra barnehage, og får raskt til svar «ingenting». Informanten forteller meg at det ikke er noen positive konsekvenser ved å ta bort svinekjøtt fra barnehagen fordi det vil alltid være i samfunnet. Her begrunner BA1 at det kan komme som et sjokk for barnet om den ikke hører om eller ser svinekjøtt, før den plutselig begynner på skolen og ser at der er det mange som spiser dette. Når barnet kommer på barneskolen hvor andre elever spiser svinekjøtt kan dette bli et sjokk da barnet kanskje har trodd at dette er noe ingen spiser. Med dette forklarer informanten meg viktigheten ved å synliggjøre ulikheter og gjøre barna bevisst på forskjeller og likheter. I deres barnehage blir det servert kyllingpostei, men det blir også servert leverpostei. BA1 forteller meg at barna som kan spise svinekjøtt til vanlig kan da få muligheten til å for eksempel smake på kyllingpostei. BA4 setter også lys mot dette argumentet og forklarer at det er viktig at barna alltid har kunnskap om at det er personer som spiser svinekjøtt også. Dette er med på å vise barna et ekte bilde av samfunnet.

BA4 spør meg: hvem skal vi synliggjøre? Det flerkulturelle, det norske, eller alle? Vi snakker om viktigheten av at alle skal bli synliggjort, hvor informanten kommer inn på at flere svinepållegg er en stor del av norsk tradisjonsmat. Leverpostei, salami og lignende er pålegg som er populært i Norge, og ved å beholde disse synliggjør vi også den norske matkulturen. BA4 forklarer videre at man ikke må glemme barna i barnehagen med norsk kultur og hvor viktig det er at alle kulturer synliggjøres og snakkes om.

Et utrolig viktig argument BA1 og BA4 kommer med er å skape gode samtaler rundt religion og kultur. Ved å synliggjøre at noen kan spise noe, mens andre ikke kan – er dette med på å åpne for gode samtale om kultur, religion og mattradisjoner. BA1 forklarer at det er viktig at alle snakker på en positiv måte om alle kulturer og religioner, og ikke legge det frem som noe «fremmed». BA4 mener at en forutsetning for gode samtaler er at personalet har god kunnskap om religioner og kultur.

BA4 er den eneste av de fire informantene som trekker inn barnehagens styringsdokumenter. Informanten forklarer at rammeplanen sier at vi skal skape et variert kosthold i barnehagen og utdypes da viktigheten av å ikke fjerne noen matvarer, men heller synliggjøre alle matvarer og snakke om dem.

4.2 Presentasjon av funn fra BA2 og BA3

Både BA2 og BA3 forklarte tidlig i intervjuene at deres barnehager har valgt å ikke servere svinekjøtt i barnehagen. Flere av begrunnelsene og argumentene for å ikke servere svinekjøtt hadde informantene til felles og jeg velger derfor å sette disse to informantene sammen.

4.2.1 Synliggjøring av mangfold

BA2 forklarer at de har hatt fokus på sansene i en periode og da kommet inn på samtaleemner om hvorfor vi ser forskjellige ut, og hvordan vi er. De markerer ingen «ikke-norske» høytider i barnehagen, men har vurdert det. BA2 forteller at de liker å ta i bruk musikk fra barnas kultur og hjemland, de lærer barna sanger på ulike språk, samt lære barna og andre voksne på avdelingen noen ord som «hei» på språkene som representeres i barnegruppen. BA2 forteller at religion ikke er et stort tema i barnehagen og begrunner dette med at ansatte ser på det som krevende og vanskelig.

BA3 forteller at de synliggjør mangfold gjennom plakater på veggen med ulike språk og bilder av ulike nasjonaliteter fra landene som representeres i gruppen. De bruker sanger som representerer barnas hjemland og bruker barnas morsmål i barnehagen. De har også flerkulturelle ansatte. I likhet med alle informantene forteller også BA3 at de ikke er gode på å synliggjøre barnas religioner.

4.2.2 Argumenter for å ta bort svinekjøtt fra barnehagen

Jeg spurte informantene om hvilke positive konsekvenser de så ved å ta bort svinekjøtt fra barnehagen. BA2 forteller at deres barnehage ønsker at matbordet skal være inkluderende og innbydende for alle barn, og mener det er positivt at alle barn skal ha muligheten av å spise alt som blir servert. Her utdypes det også at forskjellene blir tatt bort og barna blir mer «like» -

med en positiv vinkling i form av at barna ikke opplever annerledeshet. BA3 forklarer det samme som BA2, men legger på at det er en form for ekskludering for barna om det er diverse matprodukter de ikke kan forsyne seg av. BA3 forteller meg at ved å ta bort svinekjøtt fra barnehagen er de med på å synliggjøre forskjeller i kostholdet fra kultur til kultur. BA2 kommer med et argument om at svinekjøtt ikke er en stor del av «vårt» kosthold, og at det fins ulike erstatningsprodukter for flere svinematvarer. Her kommer BA2 med eksempel om at de har valgt å bruke kyllingpostei for å erstatte den typiske leverposteien. Et siste argument er flerkulturelle ansatte som ikke spiser svinekjøtt. Barnehagen til BA3 har flere ansatte som ikke spiser svinekjøtt og bruker dette som et argument.

5.0 Analyse og Drøfting

5.1 Synliggjøring av mangfold

Synliggjøring av mangfold handler om å gjenspeile samfunnets mangfold i barnehagen. Med dette skal alle barn oppleve identitetsbekreftelse og trygge rammer gjennom gjenkjennelser fra hjemmet. Gjennom synliggjøring av mangfold skal det få en plass inn i barnehagens hverdag og i det pedagogiske arbeidet. Barnehagen har et ansvar for at synliggjøring og normalisering av mangfoldet skal skjer i hverdagen, og ikke bare ved noen anledninger.

Gjervan mfl. (2012) spør «hvordan mestrer personalet i barnehagene dette mangfoldet og denne kompleksiteten i hverdagen?» (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 10). Jeg bemerker meg at noen av informantene synliggjør mangfold gjennom pedagogisk arbeid som aktiviteter, plakater og lignende, men det er lite som forteller meg at de har samtaler om kultur og religion i hverdagen. For at synliggjøring skal være til stede i hverdagen må dette også være noe man snakker med barna om. Under presentasjon av funn kan man se at BA1 og BA4 i større grad utdyper hvordan de jobber for å synliggjøre mangfold i barnehagen. Jeg kan tenke meg at dette henger sammen med ansattes kompetanse for flerkulturelt mangfold. Jeg tolker at særlig BA4 har reflektert godt over om det skal serveres svin eller ikke i barnehagen. Jeg vil med det påpeke at det kan være en sammenheng mellom hvordan informantene som serverer svinekjøtt jobber med mangfold i barnehagen, kontra hvordan informantene som ikke serverer svinekjøtt jobber med mangfold i barnehagen. Jeg skal nå gå over til å se på informantenes argumenter for valg av hvor vidt det beholdes svinekjøtt eller ikke.

5.2 Argumenter for å ta bort svinekjøtt fra barnehagen

5.2.1 Annerledeshet

Det første argumentet for å ta bort svinekjøtt er at matbordet skal være inkluderende og barn ikke skal oppleve annerledeshet ved en avvisning. BA2 og BA3 forteller at deres barnehager ønsker at matbordet skal være inkluderende og innbydende for alle barn, og mener det er positivt at alle barn skal ha muligheten til å spise alt som blir servert. Ved å fjerne svinekjøtt fra barnehagen vil matbordet bli mer inkluderende for flere religioner. Jeg tolker det slik at informantene ønsker at barna skal føle seg inkludert under en matsituasjon, og dermed frykter at barn kan oppleve en negativ konsekvens i form av annerledeshet og en følelse av vi – og de andre, ved å ikke få lov til å spise et matprodukt som andre barn får lov til. Forskjell sees ofte på som en mangel, den som er ulik «de andre» kan kjenne på en mangel på noe, et slikt

likhetsideal kan skape negative konsekvenser for barnets identitetsutvikling. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2013, s. 65). Sett ut fra dette kan man forutse en matsituasjon hvor flere barn spiser leverpostei og et barn som av religiøse årsaker ikke kan spise dette spør en ansatt om å få smake leverpostei, men får en avvisning. For et lite barn kan dette oppleves forvirrende og barnet kan da sitte igjen med en følelse av å være annerledes.

Ved en slik situasjon må ansatte spørre seg selv og observere hvilke følelser barnet uttrykker. Vil barnet oppleve annerledeshet? Forstå at det handler om religion? Eller hva religion egentlig er? Thoresen og Winje skriver at «uvitenhetsfasen varer fram til barnet er sirka fem år» (Thoresen og Winje, 2017, s. 182). Med dette i betraktning kan jeg tolke at barnet vil sitte med en vag forståelse for hvorfor vedkommende ikke fikk smake på leverpostei, med mindre ansatte synliggjør og snakker med barna om likheter og ulikheter i hverdagen. For barn med minoritetsbakgrunn vil barnas identitetsbekreftelse være avhengig av hvordan personalet håndterer annerledeshet. (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013, s. 141). Annerledeshet kan knyttes opp mot et skille mellom *vi* og *de andre*, som tar utgangspunkt i skillet mellom minoriteten og majoriteten. Man ser på egen kultur som det «normale», mens andres kulturer blir annerledes og mindreverdige. (s. 74-75).

Personalets håndtering av annerledeshet kan ses i sammenheng av om barnehagen praktiserer en problemorientert praksis eller en ressursorientert tilnærming. En problemorientert praksis stammer fra en tid hvor det norske ble oppfattet som det *normale*, da pedagogikken tok utgangspunkt ut fra en monokulturell teori og praksis. Den norske pedagogikken bygget på kunnskaper fra en tid hvor barna i barnehagen var en homogen gruppe knyttet til religion, kultur og språk. (Gjervan, Andersen og Bleka, 2012, s. 64-66). Med tiden har vi gått over til å bli et mer flerkulturelt samfunn og det er derfor hensiktsmessig å utføre en ressursorientert pedagogikk. Her skal det kulturelle og språklige mangfoldet være en integrert del av innholdet og pedagogikken i barnehagen. (s. 67). Mangfoldet skal brukes som en ressurs for pedagogene, og synliggjøring og normalisering av mangfold skal ha en sentral plass i barnehagen. Sett ut fra dette er det fortsatt barnehager som har en mer problemorientert praksis hvor det flerkulturelle oppleves som utfordrende.

Jeg henviser til eksemplet om situasjonen hvor et barn spør en pedagog om å få smake svinekjøtt, men får en avvisning som kan føre til at barnet kjenner på en annerledeshet. Dette eksemplet kan også ses i sammenheng med nærhetsetikken. Nærhetsetikken setter fokuset mot forholdet mellom min neste og meg, hvordan mennesker behandler hverandre i nære møter (Eidhamar, 2017, s. 51). En filosof som har hatt stor innvirkning for nærhetsetikken er

Knut E. Løgstrup (1905-1981). Løgstrups tanke er at mennesker er avhengige av hverandres omsorg og omtanke. Han utdyper at alle mennesker har en felles ting ved at vi lever på denne jorden, og vi er alle mer eller mindre avhengige av å være i relasjon til hverandre. (Tholin, 2015, s. 199). Nærhetsetikken spør ikke etter regler eller verdier, men baserer seg på at vi vet hva som er best for den vi møter.

Man kan spørre seg selv hvordan man som voksen er i møte med et barn som spør om å få smake leverpostei, hva svarer vi? Hvordan er vi når vi svarer barnet? Ofte vil vi handle ut ifra den relasjonen vi har til barnet. Ut ifra hvor godt man kjenner barnet, vet man ofte hva barnet tåler. Vi skal alltid respektere foreldres religionsfrihet, noe som fører til at svaret fra ansatt blir «nei». Men selv om barnet ikke får lov, er det viktig å forklare barnet på en måte som ikke virker avvisende. Et barn som kan spise svinekjøtt og et som ikke kan er to likeverdige mennesker som begge skal bli respekteres likt, dette betyr likevel ikke at enhver handling blir lik. I en flerkulturell barnehage vil det oppstå urettferdige forskjeller som en ansatt må prøve å håndtere på best mulig måte for barnet. (Kasin & Bergflødt, 2020, s. 211). En virkelighet alle vil oppleve er at ting kan være urettferdige. Mellom en voksen og et barn med god relasjon, vil det være en mulighet for å snakke om ulikheter i form av at man ikke alltid kan gjøre det man ønsker. I barnehagen har man et fellesskap hvor man sammen kan tåle urettferdigheter, noe som kan være enklere for et barn å forstå hvis dette ofte blir snakket om.

5.2.2 Ønsker å gjøre barn mer like

BA2 argumenterer for at synliggjøring skjer gjennom å ta bort svinekjøtt fra barnehagen i den forstand at forskjeller fjernes og barna blir mer «like», med en positiv vinkling. Informant som argumenterer her, utdyper at det vil være bra å fjerne ulikheter og gjøre barna mer like hverandre. En tolkning til dette argumentet er barnehagens tolkning av likeverd. Rammeplan (2017) skriver at «Personalet må reflektere over sine egne holdninger for best mulig å kunne formidle og fremme likeverd og likestilling» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 10). Personalet ønsker at barna skal føle på likeverd i en matsituasjon, og dermed ved å ta bort svinekjøtt vil ingen av barna kjenne seg mindre verdt ved en avvisning.

Jeg stiller meg kritisk til informantens argument om å gjøre alle barn like. Der en informant argumenter for å ta bort svinekjøtt med et ønske om at barn ikke skal oppleve andre eller seg selv som spesiell eller ikke lik de andre, kan man argumentere tilbake med at barn må lære å forholde seg til ulikheter. En barnegruppe som representerer et stort mangfold, har rikt med

muligheter for å utforske forskjeller og danne en flerkulturell pedagogikk (Sand, 2020, s. 228). I henhold til rammeplans sitat om likeverd, skriver også rammeplan at vi skal synliggjøre mangfoldet i barnehagen. Rammeplan forklarer da at «Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9). Det er svært viktig å arbeide med å eksponere barna for forskjeller, med dette kan barna lære om ulikheter ved å være en del av et mangfold av ulikheter selv. Men da ikke vise det negative i forskjeller. Mange barnehager framstiller andre land som de var for mange år tilbake: Fattige, tradisjonelle klær og levemåter, dette er med på å skape stereotypier og en misforstått oppfatning av ulikheter. (Sand, 2020, s. 228). Hvis barn blir eksponert for en slik framføring av forskjeller kan dette skape en oppfatning av å være overlegen de andre. (s. 236). Istedenfor skal barn få se forskjeller på en positiv måte, samt høre om det fine i å være forskjellig og at alle har likheter og ulikheter.

Med et økende flerkulturelt samfunn kreves det at barnehageprofesjon har en åpen tilnærming og en grunnholdning om at ulikheter og mangfold er en ressurs for barnehagen. (Thorsen og Winje, 2017, s. 57). Med dette kan man stille seg kritisk til at barnehager ønsker å skjule forskjeller og prøve å gjøre barn mer like. Det er viktig at barn kan finne noe å identifisere seg med i barnehagen. Da må barnehagepersonalet ha en ressursorientert holdning hvor personalet tilrettelegger slik at alle barn kjenner seg igjen i barnehagens innhold, på tvers av kultur. (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013, s. 143).

5.2.3 Svikt av barnehager

Ingen av informantene brukte «svikt» som et argument og en negativ konsekvens. Med svikt mener jeg en uheldig situasjon når et barn som ikke skal ha svinekjøtt blir servert dette i barnehagen. Ut fra mine erfaringer fra praksisperiodene og gjennom samtaler med religiøse venner med barn i barnehage, har jeg erfart og blitt informert om ansatte som har servert svinekjøtt til barn som av religiøse årsaker ikke skal spise svinekjøtt. Thorsen og Winje skriver at en profesjonell barnehagelærer skal være kjent med lovverket, og dermed ta vare på foreldrenes religionsfrihet og deres rettigheter. En profesjonell barnehagelærer skal også ha kunnskap om religiøse mattabuer og dermed ikke diskutere med foreldrene eller stille spørsmål rundt deres valg om hvorfor barnet ikke skal spise svinekjøtt. (Thorsen og Winje, 2017, s. 177-178). Sett ut av dette har jeg erfart at «svikt» i form av at ansatte serverer svinekjøtt til et barn som ikke skal ha det, skjer i større grad enn «svikt» hvor et barn får noe det er allergisk mot.

Som ansatt i barnehage er vi godt vant med barn som ikke skal bli servert enkelte matvarer, knyttet til allergier. Det er utrolig viktig at barn som er allergisk mot et matprodukt ikke skal bli servert dette i barnehagen, da det kan forekomme medisinske konsekvenser i form av sykdom. Erfaringer rundt allergier og mattabuer har vist meg at ansatte er flinke og påpasselige på barns allergier, men at religiøse mattabuer ikke blir sett på som like viktig å forholde seg til. Bakken (2016) reflekterer over en lignende hendelse hvor barnehagen serverer svinekjøtt til et muslimsk barn. Neste dag kommer en opprørt far til barnehagen og fortalte at voksne ikke passet godt nok på og ikke respekterte deres religion. Videre forteller Bakken at hvis det var et allergisk barn ville de mest sannsynlig vært mer påpasselige på turen, og at de kanskje ikke viste nok forståelse og respekt for familiens religion. (Bakken & Solbue, 2016, s. 64).

Ved å beholde svinekjøtt i barnehagen er dette en negativ konsekvens som kan forekomme hvis personalet ikke er påpasselige med hva de serverer barna. Det er også hensiktsmessig at personalet sitter med nok kunnskap om både religionen, kulturen og matrestriksjoner for å unngå at slike hendelser forekommer.

5.2.4 Flerkulturelle ansatt

BA3 forklarer at deres barnehage har flere ansatte som av kulturelle og religiøse årsaker ikke spiser svinekjøtt, og dermed ikke kan ta på svinekjøtt heller. Det betyr at det er en mindre andel av ansatte som kan tilberede mat som inneholder svinekjøtt til barn. Dette er et argument og en avgjørelse som ble tatt av respekt og aksept for deres medarbeider.

Nærhetsetikken forholder seg til moralske handlinger vi gjør ovenfor hverandre. Vår etiske bevissthet våkner når vi er i møte med andre likestilte mennesker, ansikt til ansikt. (Tholin, 2015, s. 117). Uavhengig av hvilken stilling man har i barnehagen, er vi alle i prinsippet likeverdige mennesker som møtes. Bygger vi hverandre opp eller bryter vi hverandre ned i møtene? Sett bort fra regler, er vi medmennesker og vet ofte hva som er riktig og galt å gjøre ovenfor hverandre. Man kan sette seg inn i den andres situasjon og tenke hvordan vi ville blitt behandlet selv.

Dette etiske dilemmaet om å ha svinekjøtt eller ikke i barnehagen, vil få ulikt utfall fra barnehage til barnehage. Å beholde svinekjøtt kan være riktig for en barnehage, mens for en annen barnehage er det riktig å ikke servere svinekjøtt. Mangfoldet i barnehagen har stor betydning for avgjørelsen. Barnehagen som BA3 jobbet i, gikk for å fjerne svinekjøtt, noe

som føltes riktig for dem for å respektere deres flerkulturelle ansatte. Edmund Edvardsen (1997) skriver om det *likeverdige* og *ulikeverdige* møtet mellom mennesker som ikke deler samme kulturelle bakgrunn. Edvardsen skriver at i et likeverdig møte mellom to personer som ikke deler samme bakgrunn, blir begge partene *den forskjellige andre* for hverandre. Med en bevissthet rundt dette skapes selvinnsikt hos begge parter, og man vil prøve å forstå den andres opplevelse av verden. Dette blir en relasjon som er preget av respekt og anerkjennelse, hvor andres ulikheter blir mer forståelige. Selv om personene ikke deler samme praksis knyttet til svinekjøtt, vil man finne en *felles forståelse* for hverandres opplevelse av verden. (Gjervan, Andersen & Bleka, 2012, s. 76).

5.2.5 Svinekjøtt er ikke en stor del av barnehagens kosthold

Det neste argumentet som en informant legger frem, er at svinekjøtt ikke er en stor del av kostholdet i barnehager. Her argumenterer BA2 og BA4 mot hverandre. BA2 argumenterer med at svinekjøtt *ikke* er en stor del av det norske kostholdet og dermed ikke en betydelig del av matprodukter som blir borte da man har alternativer. Selv om informanten forteller at svinekjøtt ikke er en stor del av kostholdet, kan andre påpeke at svinekjøtt er en stor del av kostholdet i barnehagen. Matbordet i norske barnehager består ofte av salami, skinke, skinke ost og leverpostei som alle inneholder svinekjøtt. Grillpølse kan også av mange bli omtalt som «typisk norsk», og er et matprodukt som ofte blir spist når barnehager går på tur. (Giæver, 2017, s. 63)

Å ta i bruk alternative matvarer som for eksempel kyllingpostei er et bra tilbud for barn som ikke kan spise svinekjøtt. Det er viktig at alle får et variert og like godt utvalg ved matbordet. Men et mer hensiktsmessig tilbud er å ha både pålegg med svin og alternativer, for eksempel at matbordet inneholder både leverpostei og kyllingpostei. Informant BA1 kom med et eksempel om at selv om ikke alle barn kan smake svin, kan fortsatt barn som *kan* spise svin, make på kyllingpostei og andre alternative matvarer. Sett ut fra dette kan dette skap et godt utgangspunkt for samtaler om likheter og ulikheter.

5.3 Argumenter for å beholde svinekjøtt i barnehagen

5.3.1 Personalet skal synliggjøre mangfold

Jeg skal nå se på informantenes argumenter for å beholde svinekjøtt i barnehagen. Mens BA2 argumenterer for å ta bort svinekjøtt og forklarer dette med at svinekjøtt ikke er en stor del av

kostholdet i norske barnehager, argumenterer BA4 om å beholde svinekjøtt i barnehagen – nettopp fordi det *er* en stor del av pålegg mange barn har vokst opp med. Dette handler om synliggjøring av mangfold, for hvem skal vi synliggjøre? Vi skal synliggjøre alle. Rammeplan forteller oss at «personalet *skal* synliggjøre mangfold» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 21). Fra et pliktetisk ståsted er det viktig å handle i tråd med Rammeplanen. I dette tilfellet skal personalet synliggjøre mangfold og ulikheter, som man gjennom rammeplan er pliktig til å gjøre. Dette kan jeg tolke som at svinekjøtt ikke skal bli fjernet fra barnehagen, hvor blir synliggjøringen av hvis vi velger å fjerne noe? Gjennom å beholde svinekjøtt vil de som spiser dette bli synliggjort også.

Å utdanne seg til profesjonsutøver i barnehagen innebærer i store deler av å forholde seg til mangfoldet i samfunnet. En viktig del av kunnskapsområdet etikk, livssyn, religion og samfunn er å bidra med kunnskaper. (Andreassen og Olsen, 2014, s. 229). Det betyr i dette tilfellet kunnskapen om at i noen religioner er svinekjøtt forbudt å spise, i andre er det en frivillig sak. Vi skal tross alt gjenspeile samfunnet vårt hvor vi skal synliggjøre alle religioner og kulturer ved å snakke åpent om dem. Gjennom å beholde svinekjøtt i form av at alle barn skal bli synliggjort, åpner dette for kunnskapsrike samtaler om kulturer og forskjeller. Det er utrolig viktig at alle barn blir synliggjort, og at synliggjøringen skjer på en positiv måte. Dette i form av at barnehageansatte snakker positivt om alle kulturer og er påpasselig på å ikke velge ord som for eksempel «vi - de andre». (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013, s. 147). I stedet for å si «vi som spiser svinekjøtt» og «de som ikke spiser svinekjøtt», skal vi si «vi som spiser og vi som ikke spise...» (s. 74-75).

Barna skal møte voksne som synliggjør, normaliserer og snakker om mangfoldet. Da vil barn lære å anerkjenne seg selv og andre, samt vise respekt og interesse for kulturelt mangfold. Derfor er synliggjøring av kulturelt mangfold så betydningsfullt. (s. 150).

5.3.2 Sjokk i møte med samfunnet

Informant BA1 og BA4 argumenterer også for at barn kan få en form for «sjokk», når de begynner på barneskolen og ikke er blitt eksponert for dette allerede i barnehagen. Hvis barnehagen *ikke* serverer svinekjøtt, blir heller ikke barna som spiser det synliggjort. Da kan barn tilegne seg en tanke om at ingen spiser dette og få et «sjokk» når de begynner på barneskolen. Dette argumentet setter søkelyset mot at det oppstår en konsekvens i framtiden, ved at barnehagen ikke serverer svinekjøtt. Konsekvensetikken lar det som kommer etter

handlingene, avgjøre om handlingen var god eller ikke god. (Olsholt og Schjelderup, 2014, s. 124). Handlingen kan kanskje være god under måltidsituasjonen, men det kan føre til en negativ konsekvens i ettertid av måltidsituasjonen, for eksempel når barnet begynner på barneskolen. Gjennom konsekvensetikken må konsekvensen vurderes som god eller dårlig gjennom å måle det opp mot en verdi, som for eksempel *barns beste*. Er det barnets beste å ikke bli eksponert for et matprodukt de selv ikke kan spise, og oppleve en slik konsekvens i ettertid? Eller er det barnets beste å lære om ulikheter og være forberedt på barneskolen og det store samfunnet?

Det er ikke ønskelig at barn skal oppleve et slikt sjokk ved overgang fra barnehage til skole, og det står heller ikke i stil med barnets beste eller rammeplan å ikke gjenspeile samfunnet, i barnehagen. Knyttet til å forberede barn for samfunnet skriver rammeplan at

Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet. (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 8).

Dette tyder til viktigheten av at barnehageansatte må gjenspeile samfunnet for barna. Alle levemåter må snakkes om, synliggjøres og normaliseres i barnehagen, slik at barna får et behagelig og trygt forhold til forskjeller.

5.3.3 Samtaler om likheter og forskjeller

En positiv konsekvens ved å beholde svinekjøtt er at matsituasjonen kan bli brukt som en læringsarena med gode og åpne samtaler med barna om kulturer og religioner, samt snakke om det positive i menneskers likhet og ulikheter. I alle barnehager må man lære barna om respekt for forskjeller, empati og respekt for seg selv. Dette kan ses i sammenheng med et tidligere avsnitt hvor konsekvensen ble målt opp mot barnets beste, hvor det ble påpekt at barnets beste er å bli forberedt på samfunnet. Gjennom samtaler om likheter og ulikheter kan vi styrke barns utvikling av empati og respekt for forskjeller. Med dette vil de også få forståelse for om handlinger mot dem selv eller andre er krenkende. (Sand, 2020, s. 237-238). Gjennom gode samtaler kan vi virkelig være med på å berike barns forståelse av mangfold gjennom hverdagslige gjøremål.

Barn er nysgjerrige og kommer ofte med spørsmål rundt ting de undrer seg over. Sett ut fra en situasjon hvor et barn spør om å få smake et pålegg med svinekjøtt, men ikke får lov av ansatte. Kan dette åpne opp for at andre barn undrer og spør hvorfor. Å ta nytte av situasjoner som oppstår i barnehagen, er et viktig steg inn i dette arbeidet. Vi må lytte til barna, hva de spør om og hva de ønsker å vite mer om. (Sand, 2020, s. 238). Under matsituasjonen er det gode muligheter både for å ta tak i barns undring og invitere barna inn til dialog om ulike kulturer. Voksne kan lytte til barns interesser og forklare de ulikheter i kulturer og religioner, det blir en form for uformell læringssituasjon. (Sand, 2020, s. 209).

En forutsetning for at ansatte skal kunne berike barns forståelse for forskjeller, er at barnehageansatte har god kunnskap om mangfoldet i samfunnet. Informantene som serverer svinekjøtt i barnehagen, forteller at dette åpner for samtaler hvor de kan berike barns forståelse rundt matbordet. Det er viktig for barna at voksne snakker om ulike kulturer på en positiv måte slik at det flerkulturelle blir en berikelse for barnehagen. Gjennom å jobbe med dette gir vi barna gode muligheter for å utvikle respekt og forståelse for de som ikke er lik seg selv. (Gjervan, 2006, s. 19). Når dette blir et argument, blir også barnehageansatte «tvunget» til å tilegne seg kunnskap om kulturforskjeller.

5.3.4 Personalets kompetanse

For en barnehagelærer som har mangel på kunnskap knyttet til det flerkulturelle mangfoldet, eller en barnehageansatt som ikke opplever seg selv som religiøs, kan det være vanskelig å forstå at det finnes forbudt og tillat mat innenfor kultur og religion. Giæver (2010) gjennomførte en undersøkelse knyttet til matrestriksjoner. Undersøkelsen viste at det var mangel på kunnskap blant personalet knyttet til tillat og ikke tillat mat. Mange forstår ikke hvorfor noen barn ikke kan spise svinekjøtt, og velger derfor å gi dem det. (Giæver, 2017, s. 62).

Det er et stort behov for økt kompetanse om flerkulturell pedagogikk i både praksis og teori blant barnehagepersonalet for å mestre mangfoldet. Det kulturelle og språklige mangfoldet skal være en integrert del av barnehagens organisering, innhold og pedagogikk. (Gjervan, Andersen & Bleka, 2013, s. 66-67). Dette forteller oss at personalet skal ha god nok kompetanse til å støtte barns identitetsbekreftelse, samt kunne være til stede i samtaler som handler om religioner og svare på det barn ønsker å vite knyttet til egen og andres kultur.

Personalet skal ta tak i familiens kultur og bringe dette med i barnehagen, som tradisjonsmat, bøker, leker, bilder og lignende.

For å etablere en flerkulturell pedagogisk praksis hvor personalet møter foreldres ønsker om religiøse spiseforskrifter, krever dette at personalet har økt kunnskap om mat, religiøse og kulturelle forståelser av mat. Pedagogers kunnskap må videre knyttes til foreldresamarbeid. I møte med foreldre i barnehagen og hvordan ansatte utfører sin pedagogiske praksis ligger også et etisk dilemma. Under intervjuene var det ingen av informantene som nevnte etikk eller utdypet at dette var et etisk dilemma, samt reflekterte etisk over egne argumenter for valg av den strategien barnehagen har valgt å følge i måltidsituasjonen. En etisk refleksjon over egne valg og barnehagens valg vil kunne forbedre ansattes bevissthet for hvordan man er i møte med forskjeller og andre mennesker. (Hennum & Østrem, 2016, s. 42).

5.3.5 Rammeplan

Det er kun en av informantene som bruker noen av styringsdokumentene barnehager skal følge som argument. Informanten trekker linjer mot et sitat i rammeplanen som sier at «barnehagen skal bidra til at barn blir kjent med . . . et variert kosthold» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 49). Informanten utdyper at det er viktig å ikke ta bort noen matvarer, men heller å synliggjør og snakker om dem. Her kan man trekke inn pliktetikken. Som profesjonsutøver i barnehagen forteller styringsdokumentene oss hvordan vi skal handle. Rammeplanen forteller oss både at vi skal gi barna et variert kosthold, samt synliggjøre mangfold og forskjeller. Knyttet til dette skriver også rammeplanen at «Barnehagen skal bruke mangfold som en ressurs i det pedagogiske arbeidet og støtte, styrke og følge opp barna ut fra deres egne kulturelle og individuelle forutsetninger. Barnehagen skal synliggjøre variasjoner i verdier, religion og livssyn» (utdanningsdirektoratet, 2017, s. 9). Disse utdragene fra rammeplanen er plikter barnehageansatte er lovpålagt å følge og som må vektlegges når barnehagen begrunner valget om svinekjøtt eller ikke i barnehagen.

6.0 Konklusjon

I dette prosjektet har jeg løftet ett blikk over det etiske dilemmaet om svinekjøtt skal beholdes eller ikke i barnehagen. Oppgavens fokus har vært ansattes argumenter for hvordan de har valgt å håndtere denne matrestriksjonen. Jeg har hatt et kritisk blikk over flere av argumentene og drøftet mulige konsekvenser som kan forekomme etter handlingene som informantene argumenterer for. Målet for oppgaven var å se hvordan barnehageansatte håndterte et slikt dilemma i en flerkulturell barnehage, samt hvorfor de har valgt som de har gjort.

Alt i alt har jeg lært og drøftet at det fins gode argumenter for begge veier å håndtere matrestriksjonen. Det er gode argumenter for å ta bort svinekjøtt, samt gode argumenter for å beholde svinekjøtt. Dette etiske dilemmaet om svinekjøtt eller ikke svinekjøtt vil få ulikt utfall fra barnehage til barnehage. Å beholde svinekjøtt kan være riktig for en barnehage, mens for en annen barnehage kan det oppleves feil. Mangfoldet i barnehagen har stor betydning for avgjørelsen. Antall barn i barnehagen som ikke spiser svinekjøtt, samt ansattes forhold til svinekjøtt, vil være innvirkninger som er med på påvirke barnehagens bestemmelse.

Svinekjøtt kan være en utfordring for mange barnehager, fordi det kan skje svikt hvor barn som ikke skal ha det får det. Dette skal på ingen måte skje og er et område hvor ansatte i barnehager må få mer forståelse. Vi som sitter med kunnskap om religioner og kulturer vet hvordan barnehagene skal jobbe med dette og kan videreformidle dette til personalgruppen. Jeg mener at religioner, kulturer og forskjeller ikke skal vær en utfordring, men heller en mulighet der vi kan anvende dette til læring for barna. Barnehagen skal tross alt gjenspeile samfunnet vårt hvor vi skal synliggjøre alle religioner og kulturer ved å snakke åpent om dem.

Underveis mens jeg har skrevet oppgaven og i etterkant av drøftingen, har jeg dannet meg tanker om hvordan dette kan utføres i praksis. Gjennom å ta i bruk pliktetikken, konsekvensetikken og nærhetsetikken i drøftingen har jeg dannet meg et bilde av hvilket valg som går i retningen mot barnets beste. Gjennom å sette de ulike etiske modellene opp mot barnets beste ville jeg valgt å servere svinekjøtt i barnehagen. Med å ikke ta bort svinekjøtt vil det være en åpning for berikende samtaler om likheter og forskjeller, barn vil oppleve forskjellige levemåter i barnehagen, barn vil lære om samfunnet de lever i, og flere matkulturer blir synliggjort, både de som spiser svinekjøtt, samt de som ikke spiser det. Som profesjonsutøver i barnehage skal vi synliggjøre alle barn på lik linje, uavhengig av kultur og religion.

Så langt jeg har forstått det etter å ha jobbet med dilemmaet over en lang periode, ville jeg servert svinekjøtt i barnehagen. Men jeg vil med dette presisere at vi er mennesker som er i kontinuerlig utvikling. Om noen år og med ny erfaring er det viktig å være åpen for at meninger også kan endre seg og man tenker på dilemmaet med nye øyne.

7.0 Referanseliste

- Andreassen, B, O. & Olsen, T, A. (2014). *Religion, etikk og filosofi i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Bakke, Y. (2016). Kræsjkurs i flerkulturell kompetanse – bra å vite for et godt samarbeid mellom barnehage og hjem. I Bakken, Y. & Solbue, V. (red.). *Mangfold i barnehagen. Fra politisk vilje til flerkulturell virkelighet?* Bergen: fagbokforlaget
- Bergsland, M. D. & Jæger, H. (Red). (2014). *Bacheloroppgaven i Barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving (7.utg.)*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Eidhamar, L, G. & Leer-Salvesen, P. (2017). *Nesten som deg selv. Barn og etikk (5.utg.)*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Eriksen, T, H., Sajjad, T, A., (2020). *Kulturforskjeller i praksis. Perspektiver på det flerkulturelle Norge (7.utg.)*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS
- Giæver, K. (2017). Om å ta barnas religiøsitet på alvor – religion og profesjonsutøvelse i barnehagen. I Hovdelien, O. (red.), Einarsen, S.L, Giæver, K. & Hidle, K.M.W. *Minoritetsreligioner i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget
- Gjervan, M., Andersen, C.E., & Bleka, M. (2012). *Se mangfold! Perspektiver på flerkulturelt arbeid i barnehagen*. Oslo: Cappelen Forlag AS
- Gjervan, M. (Red.), (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet fra: https://www.udir.no/globalassets/upload/barnehage/pedagogikk/temahefter/temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf
- Gotvassli, K. Å. (2017). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Helsedirektoratet. (2016). *Kosthåndboken. Veileder i ernæringsarbeid i helse- og omsorgstjenesten*. Hentet 28.04.2021 fra: https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/kosthandboken/Kosth%C3%A5ndboken%20E2%80%93%20Veileder%20i%20ern%C3%A6ringsarbeid%20i%20helse-%20og%20omsorgstjenesten.pdf/_/attachment/inline/afa62b36-b684-43a8-8c80-c534466da4a7:52844b0c770996b97f2bf3a3946ac3a10166ec28/Kosth%C3%A5ndboken%20

[%E2%80%93%20Veileder%20i%20ern%C3%A6ringsarbeid%20i%20helse-%20og%20omsorgstjenesten.pdf](#)

Helse- og omsorgsdepartementet. (2017). *Nasjonal handlingsplan for bedre kosthold (2017–2021) Sunt kosthold, måltids glede og god helse for alle!*. Hentet 25.03.2021 fra:

https://www.regjeringen.no/contentassets/fab53cd681b247bfa8c03a3767c75e66/handlingsplan_kosthold_2017-2021.pdf

Hennum, B. A., Østrem, S. (2016). *Barnehagelæreren som profesjonsutøver*. Oslo: Cappelen Damm AS

Kasin, O., Bergflødt, S. (2020). *Samfunnsfag for barnehagelæreren (2.utg.)*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju (3.utg.)*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Olsholt, Ø., Schjelderup, A, B. (2014). *Filosofi og etikk i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Sand, S. (2020). *Ulikhet og fellesskap. Flerkulturell pedagogikk i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode (5.utg.)*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tholin, K, R. (2015). *Profesjonsetikk for barnehagelærere*. Bergen: Fagbokforlaget

Thoresen, I, T. & Winje, G. (2017). *Religioner, mangfold og etikk i barnehagen (2. utg.)*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra: <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

8.0 Vedlegg

8.1 Intervjuguide

Hvordan synliggjøre dere mangfoldet i barnehagen?

Gir dere forståelse og lærer barna om religion og kultur i barnehagen?

Har dere opplevd rasisme i barnehagen?

- Hvordan jobbet dere med dette?

Har du opplevd at noen barn har opplevd/følt på annerledeshet i barnehagen?

- Hvordan har dere jobbet med dette?

Se for deg at det kommer et forslag om å fjerne svinekjøtt i barnehagen; tror du foreldrenes reaksjon på forslaget vil være den samme om de får vite at forslaget kommer fra en religiøs familie eller om det kommer fra kommunen?

Har deres barnehage i dag valgt å fjerne noe mat med religiøs eller livssyns -bakgrunn (Svinekjøtt, vegetar, vegansk, storfe)?

- Om ja, fikk dette noen reaksjoner fra foreldre og i så fall hvilke reaksjoner?

Kan du se noen konsekvenser for barna ved å fjerne svinekjøtt fra barnehagen?

- Hvilke?

Kan du se noen konsekvenser for barna ved å beholde svinekjøtt i barnehagen?

- Hvilke?

Moralsk sett; Kan deres barnehage vurdere å fjerne svinekjøtt i barnehagen?

- Hvorfor? Hvorfor ikke?

8.2 Samtykkeskjema

Vil du delta i bachelorprosjektet

«[Hvilke argumenter gis for og imot å servere svinekjøtt i en flerkulturell barnehage?]»?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et bachelorprosjekt hvor formålet er å høre om hvordan pedagoger i ulike barnehager forholder seg til matsituasjoner, knyttet til de religiøse mattradisjonene som er representert i barnegruppen. I dette skrevet gir jeg/vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Under denne bacheloroppgaven skal jeg intervjuere flere barnehageansatte ved ulike barnehager om hvordan ulike barnehager forholder seg til matsituasjoner, knyttet til de religiøse mattradisjonene som er representert i barnegruppen. Jeg skal kartlegge om barn har kjent på en annerledeshet knyttet til å ikke kunne spise det de ønsker i barnehagen, syn på svinekjøtt i barnehagen, samt positive og negative konsekvenser ved å beholde og fjerne svinekjøtt i barnehagen.

Problemstillingen for bacheloroppgaven er *«Hvilke argumenter gis for og imot å servere svinekjøtt i en flerkulturell barnehage?»*

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning er ansvarlig for prosjektet.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar i et intervju. Intervjuet vil ta deg 20-50 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om konsekvenser knyttet til å beholde eller fjerne svinekjøtt fra barnehagen, rasisme, annerledeshet, mattradisjoner knyttet til religion eller livssyn og mangfold i barnehagen.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg/vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg/vi har fortalt om i dette skrivet.
Jeg/vi behandler opplysningene konfidensielt og alle navn anonymiseres.

Prosjektet skal avsluttes 30. april 2021.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig: Svein Sando
(Veileder)

Student: Emma Marie Opland

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet [Hvilke argumenter gis for og imot å servere svinekjøtt i en flerkulturell barnehage?]. Jeg samtykker til:

å delta i (*sett inn aktuell metode, f.eks. intervju, spørreskjema, observasjon*).

Dato:

Siden prosjektet ikke er behandlet av NSD, kan jeg/vi ikke innhente din underskrift.

Samtykket blir derfor gitt ved at du krysser av i boksen ovenfor.